

NATURVERNFORBUNDET I RISSA

Adr. : 7100 Rissa Tlf. : 73851430 Fax : 73851180

Vår ref. : R.6.5mø

Deres ref. :

Dato : 27.06.08

**NORGES VASSDRAGS – OG ENERGIDIREKTORAT
POSTBOKS 5091, MAJORSTUA
0301 OSLO**

Merknader til melding om 420 kV kraftledning Roan – Trollheim, 132 kV samordnet nettilknytning for flere vindkraftverk i Agdenes, Snillfjord og Hemne kommuner og for samordnet nettilknytning for vindkraftverk i Verran og Åfjord kommuner og 11 vindkraftverk som berører kommunene Hemne (Heimsfjellet), Snillfjord (Tannvikfjella, Remmafjellet, Geitfjellet, Hestgrovheia, Pållefjellet/Svarthammeren, Engvikfjellet, Krokstadvfjellet) Orkdal (Vargheia), Verran (Steinheia, Sandvassheia, Follaheia, Staurheia) og Verran/Åfjord (Mefjellet, Trevasheia) i Nord – og Sør-Trøndelag fylke.

Det vises til meldinger om vindkraft i Midt-Norge.

Bakgrunnen for planene om økt satsing på vindkraft skal bl.a. være et stort kraftbehov i regionen og et ønske om mer satsing på fornybar miljøvennlig energi. Det virker likevel tvilsomt å beslaglegge opp til 1 million da av fjellnaturen til 20 - 30 vindindustribygg og så kalle dette miljøvennlig. Inngrepene i naturen vil bli enorme og irreversible.

1. AREALER

Hundrevis av km² av fjellområdene i de berørte kommunene skal gjøres om til det som betegnes som vindpark med tilhørende nettilknytning. Landskapsbildet vil forandre karakter fra i dag å være en naturpark til å bli en industripark. Noen har også valgt å kalle det slagmark. Dette er på grunn av størrelsen av de planlagte inngrepene, vegskjæringene, antall møller, høyden på møllene og kraftgatene. Etter vårt syn vil både disse områdene som blir direkte berørt og i de omkringliggende områdene som blir indirekte berørt, ligne mer på et industriområde.

Det er lokaliteter med lokal og regional verneverdi ved planområdene, og det er nasjonale naturreservat like utenfor. Opprettelse av buffersoner er nødvendig. De inngrepsfrie arealene vil ved en utbygging bli sterkt redusert eller forsvinne. Kommunene mister siste rest av de mest verdifulle inngrepsfrie områdene for alltid (områder som ligger lengst borte fra større tekniske inngrep – villmarksprega områder og INON – områder).

Ved forrige århundreskifte lå ennå nesten 50% av Norge mer enn fem kilometer fra tunge tekniske inngrep. I dag er det for landet i sin helhet nede i 12%. I Sør-Norge (fra Trøndelag og sørover) er den villmarkspregede delen av landet nede i under 5% av arealet, og det er i realiteten bare noen få ”ekte grønne” flekker igjen. Akershus, Østfold og Vestfold har overhodet ikke inngrepsfrie områder igjen, og i Agderfylkene og Rogaland kan bare 1,5% av arealet nå beskrives som inngrepsfritt.

I kommunenes planarbeid har en tidligere vært meget restriktiv med å åpne for hyttebygging i snaufjellet og ved vassdrag og innsjøer. Hensynet til reindriftsnæringen har også veid tungt i disse sakene. Det ville derfor være merkelig hvis det nå skulle åpnes for en massiv nedbygging av disse verdifulle områdene. Kommuneplanenes arealdel setter forbud mot inngrep i disse områdene. Og en reguleringsplan skal også skjele til disse bestemmelsene selv om en på et vis står friere ved en regulering. En har sett hvor ødeleggende vassdragsutbyggingen kan være i et verdifullt friluftsområde som ved Meltingen i Leksvik. Hvis det blir vindkraftutbygging i fjellområdene vil mulighetene for friluftsopplevelse, uten teknisk forstyrrelse, bli fjernet i kommunene. Kraftlinjer og vindkraftanleggene bør derfor ikke realiseres. Etter vårt syn vil disse fjerne mulighetene for friluftsopplevelse for utrolig mange mennesker. Her finnes det knapt inngrepsfrie områder fra før. Det vil ikke være realistisk å tilbakeføre områdene til dagens utseende når det i framtida utvikles nye energimodeller, og områdene vil derfor være tapt for bestandig, for oss og for framtidige generasjoner.

De inngrepsfrie arealene i vil bli sterkt redusert eller forsvinne for alltid. Landskapsbildet vil forandre karakter fra i dag å være en naturpark til å bli et industriområde. Vindkraftanleggene er svært arealkrevende og naturødeleggende. I Sør – Norge er den villmarkspregede del av landet nå under 5% av arealet. I flere fylker eksisterer det ikke lenger inngrepsfrie arealer. Dette bør vi unngå i vårt fylke.

2. ARTER

Fra før har kommunene vært restriktiv med bygging i store sammenhengende naturområder, i viktige friluftsområder, i leveområder for rein og ved viktige trekkveier. Vindkraftplanene vil åpne for nedbygging av slike spesielle sårbare naturområder (våtmark, myrer, snaufjell, vassdrag og strandsoner).

Direkte eller indirekte fører dette til påvirkning av truede, sårbare eller hensynskrevende plante-, dyre - og fuglearter. Rødlistarter som lom, ender, hauk, ørn og spetter kan kollidere med møllevingene, blir skremt fra leveområdene eller får nedsatt reproduksjonsevne. Eventuelle lys på møllene vil forsterke denne effekten.

Kraftledninger for tilknytning og overføring vil trolig ta livet av en mengde fugl. For enkelte arter regner en med at kollisjon mellom fugl og kraftlinjer utgjør en like stor del som det som skytes under ordinær jakt.

Hubroen, som er vår største ugle, er valgt til årets fugl for 2008. Den er klassifisert som sterkt truet på Rødlista. Det betyr at det er 20 % sannsynlighet for at arten skal dø ut innen fem generasjoner. Kystbestanden er sterkt utsatt for miljøgifter, men liksom viktig er kraftlinjer og vindkraftutbygging. Hubroen er en typisk kystfugl, og den bruker gjerne kraftlinjemastene til utsiktspunkt. Det store vingespennet fører lett til en kortslutning og den sikre død for fuglen.

Viktige trekkveier for viltet vil miste sin funksjon. De økologiske sammenhenger i vernede naturområder i og like ved utbyggingsområdene vil bli påvirket og vil kunne resultere i endrede antall plante – og dyrearter. Mange trekkveier og leveområder for rein vil både direkte og indirekte bli berørt.

Truede og sårbare plante – dyre – og fuglearter vil bli skadelidende (Rødlistearter) . Vindkraftplanene vil åpne for nedbygging av spesielle sårbare naturområder (våtmark,

myrer, snaufjell, vassdrag og strandsoner). Kraftledninger for tilknytning og overføring vil trolig ta livet av en mengde fugl. Mange trekkveier og leveområder for rein vil både direkte og indirekte bli berørt.

3. KULTUR

Den kulturhistoriske bruken av landskapene fram til i dag vil med ett bli forandret når de nå blir forvandlet til industrilandskap. Vindmøllene, vegene m.m. vil bli synlig fra viktige betrakningspunkt og kulturmiljøer, slik som hovedveger, Trondheimsfjorden, friluftsområder, setervoller, kulturstier og kulturmiljøer. Kjente eller ikke – kjente automatisk fredede kulturminner vil bli direkte eller indirekte påvirket.

Vindmøller, veier med mer vil bli synlige fra viktige betrakningspunkt og kulturmiljøer slik som hovedveier, Trondheimsfjorden, friluftsområder, setervoller kulturstier og kulturmiljøer

4. FORURENSNING

For turgåere kan det skape angst og usikkerhet det å bevege seg i et slikt landskap med vindmøller. Fra utbyggers side blir det også advart mot isflak som kan kastes utover fra vingene, og en kan vel heller ikke garantere mot løsnings av vingedeler som kan kastes utover i terrenget med en fart på flere hundre kilometer i timen. Områdene vil i perioder måtte sperres for uvedkommende. Det at disse områdene forsvinner som turområde vil føre til redusert trivsel og helsetilstand i befolkningen.

De mange vindmøllene, hver enkelt høyere enn Tyholttårnet, vil ruve godt i det åpne landskapet fra fjelltoppene. Den visuelle forurensningen vil ha et influensområde på 30 km. Vegskjæringer i et landskap med djupe daler og bratte fjell vil forverre situasjonen. I tillegg kan det bli nødvendig med lys på møllene, oppheng av fugleavvisere og selvfølgelig tilsluttende kraftgater i en bredde på opp til 50 meter. Om natten kan kanskje området ligne mer på en flyplass med lys på landingsstripene.

SFT angir i sin støyrapport 94:21 at fremmed lyd er uønsket i naturområder i fjellet. Like ved vindturbinen er støynivået i snitt 103 dBA. Lyden avtar selvfølgelig ut fra vindturbinen, men det er ikke mange hundre meterne til neste turbin. Folk flest opplever oftest 45 dBA som plagsom. Dette er i tidligere stille områder. Det angår relativt mange, også barn og unge. Det er i åpne landskap og det er i viktige friluftsområder. Støyforurensningen vil derfor være uakseptabel.

Spesielt for vindmøller er fenomenene som kalles skyggekastning og refleksblink. Hver for seg og til forskjellige tider og på forskjellig sted kan dette virke irriterende, ikke bare for mennesker, men også for fugle – og dyrelivet.

Andre forurensningskilder vil være vibrasjoner i luft og grunn fra mølleaktiviteten, elektromagnetisk stråling som kan gjøre det nødvendig med sikkerhetssoner, jord – og sjøkabler og til slutt forurensning med klimagasser pga. produksjonsprosessen og anleggsarbeidet i terrenget.

Store vindmølleprosjekter representerer dramatiske naturinngrep med utbygging av veier i utmarka, ødeleggelse av kysthorisonten og skader p på fuglelivet. Disse skadene bør skattlegges som en miljøkostnad. En må ta utgangspunkt i at forurenser betaler.

Vindmølleprosjektene er lite miljøvennlige pga. at det fører til angst og usikkerhet å bevege seg i dette landskapet, det vil bli en visuell forurensning med influensområde på 30 40 km, høyt støynivå, skyggekasting og refleksblink, vibrasjoner, elektromagnetisk stråling og forurensning med klimagasser pga. produksjonsprosess og anleggsarbeide.

5. RESURSER

Vi stiller oss tvilende til at vindparkutbyggingen i fjellene er en bærekraftig bruk av områdene. Utbyggingen vil få negative følger for reiseliv og naturbasert turisme. Det vil påvirke viktige jakt – og fiskeinteresser. Reindriften vil bli direkte eller indirekte påvirket ved at leveområder og trekkveier vil bli berørt. Derfor anses utbyggingen som lite bærekraftig, dvs. at områdenes muligheter ikke kan videreføres som like gode eller bedre til neste generasjon ved en eventuell utbygging.

Utbyggingen vil få negative følger for reiseliv og turisme, påvirke viktige jakt – og fiskeinteresser og være særdeles uheldig og sannsynlig ødeleggende for reindriftnæringen

6. SAMFUNN

Vindkraftplanleggerne har valgt å ta de aller beste friluftsområdene fra lokalbefolkningen. Opp til ca. 50 – 60 % av aktuelle friluftsområder vil bli berørt i enkelte kommuner. Ved å regne med den indirekte påvirkning ved støy, visuell forurensning og endret landskap vil dette berøre enda større områder.

Det naturbaserte friluftslivet for barn og unge, både på fritida og i skolesammenheng, vil bli skadelidende. Vanskelig er det å tallfeste de ikke – målbare verdier områdene representerer i dag. Det å måle det opp mot noen kroner til en grunneier eller til kommunekassa virker likevel i denne sammenheng lite klokt.

Uberørt natur påvirker oss positivt, og et forsømt landskap virker negativt på helsa. Det er viktig å være klar over hvilken rolle naturopplevelser kan ha innenfor forebyggende og rehabiliterende helsearbeid. Fjellturer i nærområdet bør da ikke bli en tur blant vindmøller.

For å trekke folk tilseg, reklamerer kommunene i sine utlysningssannonser med : ”uberørt praktfull natur med enestående muligheter til jakt, fiske og andre former for friluftsliv. Et Norge i miniatyr og med et fristende høyfjellsterreng.” Etter vår mening blir dette å holde folk for narr. Skal vi både klare å få folk til å komme til kommunene, og beholde de som bor der, må en bare glemme vindkrafteventyret.

På turkartene, som bl.a. dekker utbyggingsområdene, er det merket en mengde sommer – og vinterruter. Dette er gjort på bakgrunn av befolkningens nåværende bruk av områdene. Flertallet av befolkningen går turer her i fjellene, og for en stor del er disse fjellene de eneste i nærområdet. Viktigheten av disse friluftsområdene fikk en bekreftet gjennom den massive motstanden mot planene som ble vist på informasjonsmøtene og senere i underskriftsaksjonene. Og dette bør vektlegges i den videre saksbehandling.

I begrunnelsen for planene er det bare tatt hensyn til den kraftproduserende industri. Ingen hensyn er tatt for å spare de beste friluftsområdene i kommunene. Det er ikke vurdert alternativer som mindre og mer skånsom utbygging i kantområdene mellom bebyggelse og utmark. Det er videre ikke fokusert på realistiske kraftreduserende tiltak for dekning av strømbehovet.

I forslaget til vindkraftplan, fra fylkesrådmannen i Sør-Trøndelag, legges det opp til en sterk reduksjon i vindkraftutbyggingen på Fosen. Her foreslås det utbygging kun for Harbakksfjellet (kons. gitt), Kvenndalsfjellet (kons. søkt) og Bessakerfjellet (under utbygging). Sør for Trondheimsfjorden foreslås fjellområdene mellom Agdenes og Snillfjord.

Fylkesmannen og landbruksdirektøren har nylig, i et brev til energiminister Åslaug Haga, langt på vei avlyst påstandene om en kommende kraftkrise i Midt – Norge. De mener det må satses på nyskaping og vilje til forandringer i industrien. Det er mer enn nok av bærekraftige energiløsninger i Trøndelag og nevner spesielt satsing på bl.a. bioenergi. Olje – og energidepartementet legger i disse dager fram en bioenergi strategi i forbindelse med klimameldingen der målet er å øke produksjonen av bioenergi med 14 TWh innen 2020.

Det må kreves en samlet vurdering av konsekvensene av alle meldepliktige tiltak (linjenett, vindkraftverk) i området for å få et realistisk bilde av inngrepene. Det må ikke ferdigbehandles flere enkeltvis meldinger, reguleringsplaner, konsekvensutredninger eller konsesjoner. Jfr. anbefalinger for konsekvensutredninger.

Avinor vurderer at deler av det kontrollerte luftrommet vil kunne få utilstrekkelig radardekning ved en realisering av Storheia vindpark. En vindpark vil få negativ påvirkning på militær flytrafikk under øvelser. Vindturbinene vil bli betraktet som luftfartshinder og kan utgjøre en potensiell fare.

Uberørt natur påvirker oss positivt og et forsømt landskap virker negativt på helsa. Gjennomføres planene, slik som foreslått med vindmølleanlegg over hele Fosen, vil en ikke kunne oppleve uberørt natur mer her i Fosen, verken fra fjorden eller i fjellet. Dette handler derfor mye om folkehelse. Det naturbaserte friluftslivet vil bli skadelidende

Fylkesmannen og fylkeslandbruksdirektøren avlyser, i brev til energiminister Åslaug Haga, langt på vei en kommende kraftkrise i Midt-Norge og foreslår satsing på bl.a.bioenergi.

Myndighetenes ønske om økt satsing på nye fornybare energikilder må forstås slik at de ønsker mer miljøvennlig ”grønn energi” uten at det skaper så høyt konfliktnivå (jfr. den massive oppslutningen om underskriftsaksjonen) med store uopprettelige konsekvenser for miljø, naturresurser og samfunn som en slik plassering av vindkraftanlegg i uberørt fjellnatur kommer til å gjøre. Miljøvennlig handler ikke bare om CO2 og klimagasser. Vindkraftindustri med tilhørende linjenett i uberørt fjellnatur kan ikke kalles grønn energi. Det blir derfor feil å begrunne en utbygging med at en ønsker en miljøvennlig grønn energisatsing.

Avinor vurderer at deler av det kontrollerte luftrommet vil kunne få utilstrekkelig radardekning ved en realisering av Storheia vindpark. Vider problemer med navigasjon – og kommunikasjonsanlegg, instrumentflyprosedyrer og luftfartshinder.

7. ENERGIPOLITIKK

Gjennom ENØK er potensialet stort. Ved å ruste opp gamle kraftverk og kraftledninger kan en få ut 12 TWh mer kraft. Det tilsvarer fire ganger regjeringens mål om å produsere 3 TWh fra vindkraft innen 2010. For øvrig vil en ved å bygge ut allerede godkjente vindkraftplaner produsere nok til å nå dette målet. Summen av vindkraftanlegg i drift og gitte konsesjoner nærmer seg 4,0 TWh. Nye energiformer vil overta mye av dagens produksjon, og da er det synd hvis en allerede har gjort irreversible innhogg i vår dyrebare natur. Lokalt tilpassede energy-tower, som er en form for vingeløse vindmøller, er bare et eksempel. Bygging av flere gasskraftanlegg eller vindkraftanlegg er ikke nødvendig – Norge har et potensiale av andre energibærere som tilsvarer opp til 160 TWh.

Det internasjonale energibyrådet IEA uttaler at ENØK er den klart mest kostnadseffektive måten å møte de tre største energirelaterte utfordringene på, dvs. styrke energisikkerheten, redusere energikostnadene og ta vare på miljøet. Videre hevder IEA at den uhyre vanskelige CO2 problematikken, den høye oljeprisen og den senere tids reservasjon mot 1. generasjons biodrivstoff uvilkårlig vil føre til at så mange som 300 nye atomkraftverk vil bli bygd innen 12 år. Tsjernobyl er glemt og den sikrere 2. generasjon atomkraftverk kan bli regnet som grønn energi av en del nasjoner.

Et nytt realistisk prosjekt er Sevan flytende gasskraftverk med CO2 – renseanlegg eller CO2 injeksjon subsea reservoar. Prosjektet lanseres som lønnsomt uten subsidier. Overføringslinjer kan bygges til plattformer for elektrifisering eller det kan legges overføringslinjer til land. Total produksjon pr. år er beregnet til 5 TWh.

For øvrig vil vi kort kommentere at enkelte aktører innen den kraftkrevende industri også har planer om videresalg av subsidiert kraft for om mulig å kunne tjene bedre enn å drive vanlig produksjon. På Tjeldbergodden, Elnesvågen og Nyhamna i Aukra kommune på Møre satses det på å bygge flere gasskraftverk for å dekke etterspørselen i eget område. Det er i tillegg gitt utslippstillatelse for et reservekraftverk på Tjeldbergodden, og ett mobilt reservekraftanlegg til er under bygging på Aukra. På Skogn foreligger det planer om gasskraftverk, biokraftverk og produksjon av biodrivstoff (pilotanlegg for produksjon av tredjegerasjons biodiesel av trevirke på Follum). I tillegg foreligger det mulighet for ENOVA-støtte til et energisparings - prosjekt på Skogn som vil gi en reduksjon av strøm tilsvarende 10 000 husstander. Videre er det, i klimaforliket på Stortinget, enighet om å sette av 150 mill. kroner for å satse på havvindmøller som, allerede i 2012, kan stå ferdig til drift.

Nylig ble det, av NVE, gitt konsesjon for to nye vindkraftverk på Møre for å kunne avhjelpe kraftsituasjonen der. Produksjonen regnes å bli 1,2 TWh. I tillegg er det som nevnt to reservekraftverk på Møre.

I disse dager lanseres neste generasjon vindkraft til havs. En av aktørene, WindSea (der bl.a. Statkraft står bak), skiller seg fra de foregående prosjektene flytende vindmøller med at den har tre tårn og tre turbiner, plassert med én i hvert hjørne av en triangelformet flytende plattform. Dette gjør vindkraftverket mer stabil enn noen av konkurrentene. 30 plattformer,

som tilsvarer 90 turbiner, vil kunne produsere 1,2 TWh energi pr. år, nok strøm til mer enn 60 000 husstander. Prototype planlegges installert i 2011. Da skulle det være unødvendig, og nærmest forkastelig, å ofre den siste rest av inngrepsfri natur rett før ny teknologi gjør det overflødig.

Klimaet har forandret seg til å bli våtere og varmere. Dette fører til mindre behov for oppvarming, og det fører til større kraftproduksjon. Middelttemperaturen lå i store deler av landet på 2 grader over normalen i 2007, og nedbøren for Norge som helhet var 115 prosent av normalen. Det er likevel på sin plass å understreke viktigheten av en bedre styring av det offentlige når det gjelder å få til en optimal fylling av vannmagasinene før vinteren. Dette for å unngå for stor eksport i høstmånedene. Daglig leder av Industrikraft Møre, Alf Reistad, uttaler bl.a. at mer aktiv bruk/regulering av vannkraftmagasinene vil øke kraftproduksjonen tilfredsstillende. Og som kjent er det mange store kraftanlegg på Møre.

Bioenergi produksjonen, spesielt innen produksjon av elektrisitet og varme, kan tredobles i forhold til i dag og være med på å oppfylle regjeringens mål om 30TWh fornybar eller innspart kraft innen 2016. Dette har Sverige klart, og vi kan også klare det hvis vi vil. Skogen binder i dag 50 % av de menneskeskapte klimagassutslippene (totalt utslipp 54 mill. tonn CO₂ i Norge), og ved aktiv bruk av skogen kan denne klimaeffekten økes ytterligere med 15 %, dvs. 6 – 8 mill. tonn CO₂ ekstra. Dette er en billig utbygging i forhold til gasskraftverk, og konfliktnivået må sies å være lavt. Hvis en skal produsere mer kraft må en uten tvil velge bort det kontroversielle vindkraftalternativet. Jfr. den massive protesten i form av underskrifter og lignende mot etablering av vindmølleindustri i vår uberørte fjell- og kystnatur. Folk flest ønsker ikke en sammenhengende rekke av vindmøller langs hele Trøndelagskysten. Meningsmålinger og underskriftsaksjoner har i 2006 vist at så mye som 75% av det norske folk er imot denne storsatsingen på vindkraftutbygging.

Det er ingen reell kraftmangel. En stor del av kraftforbruket skyldes vår egen skapte velstandsøkning og økonomiske vekst basert på høyt energiforbruk med utgangspunkt i fossilt karbon. En såkalt krise er også skapt for å tilfredsstille oljeindustriens trang til vekst gjennom Ormen Lange og subsidiert kraft til treforedling – og metallindustrien. I tillegg satser kraftselskapene på enda mer eksport. Det er meningsløst at disse aktørene skal bestemme hvordan naturen i vårt hjemsted Fosen skal se ut for oss som er vokst opp her, bor her og som skal overlate denne prektige naturen videre til våre barn, barnebarn osv.. Det er grunn til å undersøke om det mest fornuftige hadde vært å legge planer for å snu denne utviklingen.

Et eventuelt importbehov av strøm kan synes å være skapt av den nå privatiserte kraftbransjen ved for lav magasinfylning til vinteren, for om mulig å få mer profit. I følge Statistisk Sentralbyrå (SSB) er Norge en nettoeksportør av strøm i alle tiårsperioder fra 1960 og fram til i dag. Det er bare i noen enkeltår at det har vært en nettoimport. NVE rapporterer i uke 1 i 2008 om fortsatt høy magasinfylning (74,4 %) og en rekordhøy el. produksjon i 2007 på 137,3 TWh, nesten 15 % over normalen. Det er den tredje høyeste noensinne. Normalt årsforbruk i Norge ligger på ca. 125 TWh. Eksporten er rekordstor og overføringsnettet gløder. Norske energiverk tjener penger som gras. Det har de gjort i flere år. Siste vinter var det en nettoeksport av kraft fra Norge hver uke til tross for vinter og tross for redusert overføringskapasitet mellom Norge og utlandet pga kabelfeil. Og i tillegg var det fare for storflom pga. rekordmye snø i fjellet.

Det må foretas en uhildet realistisk vurdering av kraftbalansen i regionen. Statnett regner med at det i 2010 kun vil være et lite underskudd på – 1,1 TWh hvis det blir et tørrår og at en

samtidig stipulerer et høyt forbruk. Da har en ikke regnet med bruk av alternative energiløsninger, bioenergi, opprusting av kraftverk og linjenett, aktiv styring av kraftmagasinene, bygging av flere gasskraftverk på Møre osv..

Ved Bjerknessenteret viser forskning at nedbørsmengden har økt med 18% på 100 år og at en regner med en økning på 5 – 8 % fram til 2025. I følge de siste forskningsresultater, som nå oversendes til Statnett, vil det varmere og våtere klimaet føre til et kraftoverskudd på 8 TWh fram til 2025.

Vi har ingen kraftkrise i Midt-Norge. I beste fall er situasjonen anstrengt. Midt-Norge har i et normalår en underdekning på 9 TWh, fordelt på 6 TWh i Møre og Romsdal og 3 TWh i Trøndelag. Importkapasiteten fra andre deler av Norge er 12 TWh. Altså har vi 3 TWh å gå på i et normalår. Flere sikkerhetstiltak er allerede etablert og ny kraftlinje fra Fardal til Ørskog i Møre og Romsdal er planlagt bygd. Nea-Järpstrømmen kommer i tillegg til å avhjelpe situasjonen. Så Midt-Norge har ingen kraftkrise.

Statnett tror heller ikke på noe kraftunderskudd i Midt-Norge. Sjefsøkonom Jan Bråten i Statnett uttaler til media at kraftkrisen er avblåst. NVE har tidligere basert seg på trettiårserier for beregning av nedbør. En er nå imidlertid i en stigende nedbørstrend og en kan derfor vanskelig se for seg et fremtidsscenario med kraftmangel i Norge. Dessuten gir et mildere klima enda bedre kraftbalanse gjennom økt vannkraftproduksjon og lavere forbruk.

Gasskraftverkene på Kårstø og Mongstad vil øke produksjonen ytterligere med ca. 6 TWh. I tillegg legges det nå opp til at den generelle kraftprisen skal økes, noe som igjen vil minke forbruket. Resultatet av alt dette vil, etter realistiske prognoser, føre til at Norge får et kraftoverskudd på minst 6 – 8 TWh på et normalår.

EU prioriterer egen forsyningssikkerhet og setter krav om økning av egen fornybar produsert kraft. Overføringsnettene er fullt i Sverige, Finland, Danmark og Nord – Tyskland. Storbritannia har også store utfordringer med nettet pga kjernekraft i nord og stor satsing på vindkraft i Skottland. Det er derfor begrenset hvor mye vindkraft som kan sendes ut av landet. Og skal en bygge ut mye vindkraft, vil en miste mye av reguleringsevnen i norske vannmagasiner. Sjefsøkonom Jan Bråten i Statnett stadfester dette i en uttalelse til Teknisk Ukeblad.

Summen av vindkraftanlegg i drift og gitte konsesjoner er langt over målet til regjeringen om å produsere 3 TWh innen 2010. Bioenergiproduksjonen kan tredobles i forhold til i dag og være med på å oppfylleregjeringens mål om 30 TWh fornybar eller innspart energi innen 2016. En aktiv utnyttelse av skogen øker bindingen av klimagasser fra over 50 % til 65 % av de menneske-skapte klimagassutslippene i Norge.

Det er ingen reell kraftmangel – krisen er skapt for å tilfredsstille oljeindustriens trang til vekst gjennom Ormen Lange utbyggingen, subsidiert kraft til treforedlings – og metallindustrien og kraftselskapenes ønske om stadig mer eksport. I et normalår har vi 3TWh reservekraft å gå på i Midt-Norge. Sjefsøkonom Jan Bråten i Statnett uttaler til media at kraftkrisen avblåses. På Møre er det nå gitt konsesjon til to vindkraftverk og i tillegg er det bygd to reservekraftverk. Flere kraftlinjer er under prosjektering eller utbedring. Og fra før var rerservekapasiteten god nok. Det er derfor langt fra noen

kraftkrise i Midt-Norge som skulle kreve flere unødvendige inngrep i vår aller siste bit av uberørt natur.

Det fins en rekke alternativer til økt energiproduksjon (bioenergi, ENØK, opprusting av gamle kraftverk og linjenett, mer aktiv bruk/regulering av vannkraftmagasinene for optimal fylling til vinteren, varmpumpe, solenergi, havvindmøller, osv, osv..) I følge Enova kan kommunene spare 10% energi bare ved å snakke med vaktmesteren for regulering av lys og varme. Ved å installere styringsmekanismer for varme, ventilasjon og lys kan en minst spare 30% energi.

I disse dager lanseres andre generasjons vindkraftverk til havs. WindSea, der Statkraft også er medeier, planlegger å installere en prototype allerede i 2011. Tre tårn på en triangelformet flytende plattform vil kunne revolusjonere vindkraftproduksjonen til havs. Tretti slike plattformer vil kunne produsere 1,2 TWh strøm i året, nok til mer enn 60 000 husstander. Da er det nå unødvendig å bygge ned sist rest av uberørt natur like før ny teknologi gjør det overflødig.

Klimaet har forandret seg. Det blir våtere og varmere. Behovet for oppvarming minker og kraftproduksjonen øker. Magasinfyllingen nå i 2008 er rekordhøy og mye bedre enn prognosene tilsa. I vinter har det vært en nettoeksport av kraft fra Norge hver eneste uke. Statnett har regnet ut at det i de fleste scenarier er nok kraft i regionen, i de fleste tilfeller et lite overskudd.

EU prioriterer egen forsyningssikkerhet og setter krav om økning av egen fornybar produsert kraft. Overføringsnettene er fullt i Sverige, Finland, Danmark og Nord – Tyskland. Storbritannia har også store utfordringer med nettet pga kjernekraft i nord og stor satsing på vindkraft i Skottland. Det er derfor begrenset hvor mye vindkraft som kan sendes ut av landet. IEA regner med at det vil bli bygget ca 300 atomkraftverk de neste 12 årene i Europa pga høy oljepris og CO2 problematikken. Og skal en bygge ut mye vindkraft, vil en miste mye av reguleringsevnen i norske vannmagasiner. Sjefsøkonom Jan Bråten i Statnett stadfester dette i en uttalelse til Teknisk Ukeblad.

Det internasjonale energibyrådet IEA uttaler at ENØK er den klart mest kostnadseffektive måten å møte de tre største energirelaterte utfordringene på, dvs. styrke energisikkerheten, redusere energikostnadene og ta vare på miljøet. For øvrig uttaler IEA at flere nasjoner nå i løpet av 12 år planlegger å bygge til sammen så mye som 300 andre generasjons atomkraftverk pga høy oljepris og CO2 problematikken.

8. FORHOLD TIL ANDRE LOVER OG RETNINGSLINJER

En rekke lover og retningslinjer kommer i konflikt med den aktuelle utbygging.

Viktigst er Plan – og bygningsloven som pålegger kommunene å ivareta friluftinteressene i all arealplanlegging og arealdisponering. Det er utpekt viktige landbruks -, natur – og friluftsområder med byggeforbud i kommuneplanens arealdel (LNF - områder 1 og 2) – dette gjelder bl.a. de berørte fjellområdene. Det er bestemmelser om byggeforbud ved sjø, langs vassdrag og innlandsvann. Dette er juridisk bindende bestemmelser det ikke skal dispenseres fra uten særlig grunn i enkeltdispensasjoner, men i prinsippet bør dette også være styrende i

reguleringssaker. All arealplanlegging skal søke å forebygge og unngå konflikter mellom ulike interesser. Tiltak som gir dårlige forhold for barn og unge bør unngås.

I Forurensningsloven kreves det at fordeler og ulemper med tiltaket veies opp mot hverandre. Vindkraftplanene medfører inngrep med store negative konsekvenser som ikke kan oppveies av den relativt sparsommelige kraftproduksjonen. Erfaringsmessig blir også den reelle kraftproduksjonen mindre enn forventet. Kraftproduksjonen er først og fremst fordelaktig for kraftselskapene. For samfunnet for øvrig vil den stort sett være av negativ betydning. På bakgrunn av krav i plan – og bygningsloven og i forurensningsloven om at tiltaket skal være mer til samfunnsmessig gagn enn ulempe, må vindkraftprosjektene skrinlegges. Konfliktnivået er alt for høyt, og andre og bedre alternativer som er referert tidligere, må velges, hvis det i det hele tatt er nødvendig med mer kraft.

ILO – konvensjonen forplikter myndighetene til å treffe tiltak for å støtte urbefolkningens rett til å bevare og videreutvikle sin egen kultur og økonomiske utvikling. Det vil derfor være et overgrep i Norge å beslaglegge store fjellområder som fungerer som vinterbeite og trekkvei for rein.

Europeiske landskapskonvensjonen – plikt til å ta vare på verdifullt landskap

For fylkesfriluftspanene er punkt èn å ta vare på og sikre arealer av betydning for friluftslivet.

Friluftsløven har bestemmelser om vern av friluftslivets naturgrunnlag for å fremme mulighetene til å utøve friluftsliv som en helseskapende og miljøvennlig fritidsaktivitet.

Fredrikstaderklæringen, som bl.a. er vedtatt i enkelte kommuner, oppfordrer til en bærekraftig bruk av naturen slik at den sikres for neste generasjon.

Kommuneløven pålegger kommunepolitikere å gjøre vedtak på vegne av innbyggerne. De skal representere folket og følge folkeviljen. Regjeringen vil nå lovfeste retten til å holde lokale folkeavstemninger. Lokaliseringsspørsmål og etablering av næringsvirksomhet er høyst aktuelt som tema for rådgivende folkeavstemning. I vindkraftsakene viser alle avisinnleggene fra leserne (ca 90% mot), tilslutningen til oppropet til Vern Fosen (ca 2.000 underskrifter) og avisa Fosna – Folkets avstemning om bl.a. Storheiautbygginga i Åfjord/Bjugn (60% mot/ 37% for) at folkets vilje går sterkt i mot unødvendig vindkraftindustri i vår ennå nokså uberørt fjellnatur. Skulle ikke dette være godt nok bevis for lokalpolitikere, må det kreves en rådgivende folkeavstemning. Til sammenligning vedtok formannskapet i Verran nettopp å si nei til vindkraftprosjektene i kommunen på grunn av bl.a. at det var så stor oppslutning om den lokale underskriftsaksjonen. Rundt regnet en tredjedel av de stemmeberettigede skrev under på listen mot utbygging. Formannskapet uttalte at det var naturlig at de folkevalgte lyttet til et så klart signal. For Storheia er det hele 60% som er i mot utbyggingen (Fosna-Folket).

Utbyggingen strider mot en rekke lover og konvensjoner, bl.a. ILO-konvensjonen om urbefolkningens rettigheter. Utbyggingen vil være i strid med vanlige forvaltningsmessige prinsipper pga høyt konfliktnivå, jfr. den massive motstanden som er vist gjennom bl.a. underskriftsaksjoner. Og samfunnsnyttene vil være minimal målt opp mot de ulemper tiltaket medfører, jfr. krav i plan – og bygningsloven og forurensningsloven. Dette forsterkes av at det allerede i dag finnes andre

konfliktdempende og miljøvennlige alternativer til slik kraftproduksjon. Kommuneloven pålegger lokalpolitikere å følge folkeviljen. Gjennom avisinnlegg, underskriftsaksjonen til Vern Fosen og Fosna- Folkets avstemning vedrørende Storheia gjenspeiler det seg en massiv motstand til vindkraftutbyggingen (60% i følge meningsmålingen i Fosna-Folket). Er ikke dette godt nok, må det avholdes en rådgivende folkeavstemning. Kommuneloven pålegger lokalpolitikere å følge folkeviljen. Jfr. lignende sak i Verran der formannskapet lyttet til folket og sa nei.

Ved en eventuell utbygging av vindmøller må det kreves :

- Sterk reduksjon av antall og størrelse av møller
- Ingen plassering i uberørt inngrepsfrie natursoner slik som foreslått
- Estetisk god innpassing i landskapet
- Lokal kraftproduksjon for lokalt behov og uten behov for overføringsnett må tilstrebes. Smågrupper av vindmøller i/ved de respektive kommunesenter eller kraftkrevende industri
- Erstatning av de prissatte og ikke-prissatte verdier
- Opprettelse av et fond for tiltak innen naturmiljø, friluftsliv, reiseliv, reindriftsnæring osv..
- Jord – og sjøkabel i stor utstrekning pga faren for elektromagnetisk stråling, visuell forurensning og for å hindre kollisjoner med fugl
- Buffersone på 5 km for bygninger og konstruksjoner rundt områder med hekkende og truede rovfuglarter og andre rødlistearter
- Buffersone på 5 km for bygninger og konstruksjoner fra vernede naturområder (naturreservat, kystgranskog, verna vassdrag med mer.)
- Ikke synbare fra viktige kulturmiljøer, kulturminner og kulturlandskap
- Ikke synbare fra større befolkningssentra, fra de mest verdifulle uberørte fjellområdene i kommunene og andre viktige rekreasjonssteder
- Det må lages en animasjon før beslutninger blir tatt. Visualiseringen gir ikke godt nok inntrykk. En animasjon vil vise en samlet påvirkning fra alle møllene og alle anleggene i kommunen. Da får en det rette inntrykket av alle skyggekastene, refleksblinkene, rotorbevegelsene, isavkastene, lydnivået, rødlysblinkingen osv og påvirkningene på befolkningssentra, friluftsområdene, kystleia, fjellheimen osv.
- Det må settes en strengere støygrense enn gjeldende retningslinjer pga at det angår barn og unge, viktige friluftsområder, i åpent lende, angår relativt mange og tidligere stilt område. Jfr anbefaling i SFT`s veileder 94:21 som anbefaler – 10 dB i slike tilfelle. Hvis en anvender Retningslinjer for behandling av støy i arealplanleggingen, T-1442 (2005), slik det er gjort i konsekvensutredningen, kommer en til følgende resultat : støynivå uteplass og utenfor rom med støyfølsom bruk 35 dB (medregnet korreksjon i tråd med SFT`s veileder 94:21.) For viktige rekreasjon, natur – og friluftsområder 30dB (medregnet korreksjon SFT*s veileder 94:21). Ut fra dette synes det naturlig å kreve en generell grense på 35 dB ut til tilgrensende viktige rekreasjonspunkt, fritidsboliger og boliger.

Ut fra disse retningslinjer synes det vanskelig å etablere vindindustriområder i de uberørte og mest verdifulle fjellområdene i kommunene.

Ved en eventuell realisering av 420 kV kraftledning må det kreves :

- Ingen plassering i uberørt inngrepsfrie natursoner slik som foreslått
- Estetisk god innpassning i landskapet
- Lokal kraftproduksjon for lokalt behov og uten behov for overføringsnett må tilstrebes. Smågrupper av vindmøller i/ved de respektive kommunesenter eller kraftkrevende industri
- Erstatning av de prissatte og ikke-prissatte verdier
- Opprettelse av et fond for tiltak innen naturmiljø, friluftsliv, reiseliv, reindriftsnæring osv..
- Jord – og sjøkabel i stor utstrekning pga faren for elektromagnetisk stråling, visuell forurensning og for å hindre kollisjoner med fugl
- Buffersone på 3 km for bygninger og konstruksjoner rundt områder med hekkende og truede rovfuglarter og andre rødlistearter
- Buffersone på 3 km for bygninger og konstruksjoner fra vernede naturområder (naturreservat, kystgranskog, verna vassdrag med mer.)
- Ikke synbare fra viktige kulturmiljøer, kulturminner og kulturlandskap
- Ikke synbare fra større befolkningssentra, fra de mest verdifulle uberørte fjellområdene i kommunene og andre viktige rekreasjonssteder
- Det må lages en animasjon før beslutninger blir tatt. Visualiseringen gir ikke godt nok inntrykk. En animasjon vil vise en samlet påvirkning fra hele kraftnettet i kommunen. Da får en det rette inntrykket av påvirkningene på befolkningssentra, friluftsområdene, kystleia, fjellheimen osv.
- Rådgivende folkeavstemning må være et krav her som ved vindkraftprosjektene. Kommunestyret er lovpålagt å representere folkeviljen. Jfr. vedtak i formannskapet i Verran som vedtok å si nei til vindkraftprosjektene i kommunen bl.a. pga stor oppslutning om den lokale underskriftsaksjonen mot vindkraftplanene

Ut fra disse retningslinjer synes det vanskelig å etablere kraftledninger i de uberørte og mest verdifulle fjellområdene i kommunene.

For en 420 kV kraftledning Roan – Trollheim gjennom Rissa vil det være mange konfliktområder som vanskeliggjør realiseringen av prosjektet :

- Store landskapsmessige påvirkninger pga opptil 45 meter høye master og ryddegate på opptil 40 meter. Kraftledningen vil bli synbar på meget stor avstand - opptil flere mil. Dette gjelder fra hovedveier, sjøområder og fra fjellet.
- Byggeforbudssoner ved sjø og innlandsvann vil bli berørt. Det er nasjonale retningslinjer med et byggeforbud i 100 metersbeltet – dette skal også være retningsgivende i alt planarbeide.
- Tap av relativt mye inngrepsfritt område- INON område 1 og 2, dovs. områder med større avstand enn 3 – 5 km og 1 – 3 km fra større tekniske inngrep. Linja vil passere på langs av Stjørnfjella og føre til at Rissa vil miste det meste av sitt gjenværende inngrepsfrie område. INON område 1 vil forsvinne for godt fra Stjørnfjella og det aller meste av INON område 2 vil forsvinne. Dette er dramatisk.

- *Kraftlinja vil berøre eller komme i nær kontakt med verna eller verneverdige naturområder. Kariholet naturreservat i Åfjord kan også nevnes i denne sammenheng. Linjen bør unngå denne traseen. Rødsjøvatnet med omegn er betegnet som regionalt viktig viltområde. Vestvikan med omegn er regionalt viktig sjøfuglområde. Buffersone på 3 km er nødvendig. Dette er svært viktige viltområder med avgjørende vekt i plansaker.*
- *Austdalsvatna er spesielt viktige områder for vannfugl, trekkvei og leveområder*
- *Flere dyrearter vil bli berørt når det gjelder leveområder og trekkveier. Traseen går gjennom flere viktige viltområder i kommunen som skal tillegges stor vekt i kommuneplansaker. Den viltlevende fauna vil oppleve både direkte og indirekte uheldige konsekvenser. Dette rammer særlig våtmarksfaunaen.*
- *En rekke fugler på rødlista er representert i linjeområdet. Dette gjelder sjø – skogs – og fjellfugler. Kollisjonsfaren vil bli stor ved en slik kraftgate. 78 av 248 norske fuglearter som er konstatert hekkende i Norge, står nå oppført på den norske rødlista. Dvs. 31% av de norske fugleartene er truet med å dø ut. Bestander av enkelte "vanlige" arter er redusert med opptil 90%. I følge artsdatabanken er de største truslene for bestanden av hubro miljøgifter, kraftlinjer og vindkraftutbygginger. Hekkelokaliteter til arter som er betegnet som en i Rødlista blir automatisk betegnet som områder med nasjonal verdi. Arter som benytter skumringen og natta til å jakte vil også være mer utsatt for kollisjoner med vindturbiner og kraftlinjer enn dagaktive fugler*
- *Verna vassdrag blir berørt. Nordelva med omegn/nedbørsfelt er i denne kategorien. Her er det også vernet boreal regnskog. Buffersone på 3 km nødvendig.*
- *Kulturmiljøer, kulturlandskap og kulturminner blir berørt pga dominerende framtoning av master, ryddebelte og linjeføringer i landskapet.*
- *Det vil i regnvær og ellers ved fuktig luft utvikle seg en sjenerende summende støy som går i bølger fra høyspentledningene*
- *Angst, usikkerhet og helsefare er forbundet med slike høyspentledninger. Det opereres med en grenseverdi på 0,4 mikrotlesla slike tilfelle før utredningsplikt og tiltak må iverksettes. Ved en strømstyrke på 800 A vil det bety en faresone på opp til 80 meter fra senterleder. For lavfrekvente magnetiske felt over 0,4 mikrotlesla regnes det med dobbelt risiko for barneleukemi. Epidemiologiske forskningsrapporter fra det siste tiåret påviser sammenhengen mellom kreft og høyspentledninger. Muligens er ikke feltene kreftfremkallende i seg selv, men reduserer kroppens evne til å bekjempe kreft. Andre sykdommer som er nevnt er hodepine, depresjoner, muskel- og skjelettsmerter, og diverse sykdommer i nerve-, lymfe- og urinsystemet. Det finnes ingen eksakt sikker grense for lavfrekvente magnetiske felt. Tyske byggbiologer anbefaler 0,02 mikrotlesla, dvs. en avstand på flere hundre meter.*
- *Skogsdriften vil bli redusert direkte gjennom beslag av areal og indirekte gjennom den ekstra sårbarheten i ytterkanten av kraftgaten. Mer utsatt for svekket trekvalitet og vindfall.*
- *Reindriften blir direkte berørt ved tap av beiteland og forstyrrelser i trekkveier. Reinen er det dyret som er minst robust i forhold til slike inngrep. Inngrepene i forbindelse med vindkraftanlegg og høyspentlinje vil føre til dramatiske konsekvenser for denne næringen*
- *Reiseliv og turisme vil ikke kunne trekke til seg så mye folk som før pga forstyrrende og skjemmende inngrep i ellers uberørt natur. Turister kommer hit for å oppleve urørt natur, noe som er en mangelvare de fleste steder i Europa. Som en kuriositet kan nevnes at det bl.a. i Polen blir tatt betaling av folk som vil gå i fjellet*

- *Friluftslivet blir aldri som før hvis denne linjen blir bygd. Stjørnfjella går på langs i kommunen, og når fjella blir gjennomskjært, av det vi kan kalle monsternmaster, vil det meste av uberørt natur forsvinne fra kommunen. Bebyggelsen er plassert langs sjøen på den ene sida av fjellet og på den andre sida i Skaugdalen. Folk har, gjennom alle tider, vært vant til å benytte seg av dette fjellområdet til rekreasjon, sommer som vinter. Området er fullt av turløyper. Det er også svært viktig for barn og unge å få beholde detteområdet med de mulighetene som finnes der.*
- *I Fessdalen, og for øvrig ellers mange steder, vil linjen passere hyttefelt og flere setrer.*
- *Hysnes helsefort åpner snart dørene for den nye store satsingen innen omsorgen for de som lider av kronisk utmattelsessyndrom ME. Forsvaret har lagt ned aktiviteten i Hasselvika og det skal bygges opp et nasjonalt kompetansesenter med støtte fra regionalt og statlig hold. En forutsetning for å lykkes er at bl.a. friluftsmulighetene med tilgang til uberørt natur er til stede. Dette harmonerer ikke med bygging av svære kraftlinjer, muffestasjoner osv..*
- *Aunfjæra i Hasselvika er et populært friluftsområde, prioritert blant de ypperste i kommunen. Her er det tenkt satsset på en videreutvikling. Det er bl.a. en fin badefjæra her og det foreligger planer om hyttebygging på flere hold. Dette harmonerer ikke med endestasjon for en 420 kV kraftledning med muffestasjon og sjøkabler, eller eventuelt tunnel i berget for gjennomføring av kabel til Fevågsida. På Fevågsida er det dessuten like viktige friluftsområder, hytteområder og et vernet område for sjøfugl. Det finnes her en verneverdig lokalitet med havstrand. Videre er det verdt å merke seg at felteksponeringen, ved en eventuell lengre jordkabel mellom muffestasjon og sjø, vil bli like stor over selve kabelsonene som fra luftledningen*
- *I Fevågskardet er det en lysløype som om sommeren også er tilrettelagt med dekke til bruk som trimløype. Denne løypen blir sterkt berørt og redusert i kvalitet ved en høyspentlinje. Erstatningsområde vil være påkrevet.*
- *Rissa kommune har tidligere sagt nei til vindkraftplaner i de samme fjellområdene i Stjørnfjella og Statkraft har lagt bort planene. Alt pga. for stor konflikt i forhold til friluftslivet og i forhold til reindriftsnæringen. Det er derfor lite aktuelt å beslaglegge de samme områdene til kraftgater. I tillegg har fjellområdene her vært vernet mot ytterligere hyttebygging gjennom kommuneplanens arealdel.*
- *Vindmølleprosjektene er tiltenkt konsesjon i 20 år, og det skrives varmt for at naturen skal tilbakeføres etter den tid. Da er det lite hensiktsmessig å bygge en ny kraftlinje for 20 år også.*
- *Kraftlinjen vil bety en fare for luftfarten. Slike luftfartshinder har bestandig ført til ulykker med tap av menneskeliv.*
- *420 kV linja vil ikke gi noen inntekter til vertskommunen – det vil bare være ulemper*
- *Det vil på bakgrunn av dette være et krav at sjøkabel benyttes fra indre deler av Stjørnfjorden, i stedet for kraftlinje i fjellet*
- *Animasjon må utformes for å gi det riktige inntrykk av kraftlinja*

AVSLUTTENDE KOMMENTARER TIL VINDKRAFTUTBYGGINGEN :

1. Moderat utbygging

Kraftkrisen bestrides, utbyggingen er for kontroversiell og reelle miljøvennlige alternativer finnes eventuelt. Tiltakene må eventuelt behandles samlet og etter en utarbeidelse av fylkesplan, både mht. vindkraft og energi – og klimaplan.

Kraftselskapenes begrunnelse er misvisende :

- det er ingen slik kraftkrise nå, som det hevdes (se over)
- det er ikke dårlige prognoser for kraftsituasjonen (se over)
- det er ikke nødvendig å gi konsesjon for mer vindkraft for å nå myndighetenes mål om 3 TWh innen 2010 (selv en moderat utbygging slik fylkeskommunen legger opp til, fører til at vårt fylke vil oppfylle hele det nasjonale kravet),
- det er videre ikke nødvendig å bygge ut mer vindkraft for å nå myndighetenes mål om 30TWh fornybar eller spart energi innen 2016 (jfr. andre alternativer),
- det er heller ikke slik at vindkraft, i den formen det foreslås, er miljøvennlig/grønn og derfor ønskelig. Utbyggingen må ansees som unødvendig, ikke bærekraftig, ødeleggende for naturmiljøet og vil for en stor del av befolkningen føre til dårligere livskvalitet
- det er heller ikke slik at Fosen står i en særstilling med ”store områder med gode vindressurser” som skulle rettferdiggjøre inngrepene i naturen

Etter vårt syn er det gitt feilaktige begrunnelser, gjort utilstrekkelige utredninger og gitt dårlig informasjon. Vi mener at det heller er kraftselskapenes profitthensyn som ligger til grunn for den storstilte satsingen på vindkraft. Lovnader om millionoverføringer hvert år fra staten trekker i samme retning. Kommuner med svak økonomi, mye uberørt natur og lite folketall velges ut som satsingsområder.

Kortsiktige økonomiske hensyn (anleggsbransje, kommuneøkonomi og kraftselskapenes profitt) må ikke velges i stedet for langsiktige økologiske hensyn (barn og unges oppvekstvilkår, fremtidige generasjoner, friluftsliv og rekreasjon, biologisk mangfold).

I utredningene er det ikke tatt hensyn til folkehelseperspektivet. De ikke prissatte verdier av utbyggingsarealene er ikke vurdert. I seg selv er dette grunn til avvisning. Fylkeskommunen har tendensiøst lagt opp til at regionen har et kraftunderskudd og at : ”vindkraft er den eneste fornybare energikilden som kan gi et betydelig krafttilskudd.” Og det er unnlatt i vesentlig grad å nevne potensialet innen enøk, oppgradering av kraftverk og overføringsnett og bedre styring med vannkraftmagasinene osv..

Kommunene kurses nå, i regi av fylkeskommunen, i forbindelse med at de skal lage egne energi – klimaplaner. I beste fall kan kommunene halvere energiforbruket. Fylkeskommunen burde innta en offensiv holdning til dette arbeidet og regnet det med i foreliggende energiutredning. I følge Åslaug Haga er det nettopp innen energiøkonomisering og bioenergi det er mest og snarest å hente resultater.

Nå er det i tillegg å nevne at foreliggende konsekvensutredninger for vindkraftanlegg og linjenett er nokså mangelfulle. Jfr. merknader fra fylkesmannen. Fylkeskommunen har videre utpekt områder sør for Trondheimsfjorden uten at det har blitt foretatt konsekvensanalyser av disse områdene (vindkraftanlegg og linjenett). I tillegg kan det synes som om

saksbehandlingen i kommuner og fylkesting belastet med stor grad av saksbehandlingsfeil. Vi er derfor usikker på om bakgrunns materialet er godt nok som beslutningsgrunnlag.

Fylkesdelplanen for vindkraft legger opp til en moderat utbygging av vindkraft. Dette vil si ca 3 TWh vindkraft bare fra Sør-Trøndelag. Dette tilsvarer til sammenligning en tredjedel av hele Danmarks produksjon. Fylkesplanen begrunner denne, etter vårt syn ikke moderate utbyggingen, med at det skal være med å bidra til at regjeringens mål om 30TWh ny fornybar energi og energisparing innen 2016. Sør-Trøndelag skal altså ta 10% av de nasjonale målene på vindkraft. Skal vi da ta med energisparing og andre fornybare energikilder, som bioenergi, i tillegg, vil vi snart komme opp i 50% av de nasjonale målene i vårt fylke. Det er derfor uansvarlig å belaste lokalsamfunn og natur med så mye som 3TWh vindkraft i Sør-Trøndelag. Åfjord kommune vil, ved å si ja til Storheia, bidra med ca 60% av det nasjonale målet for vindkraft på 3 TWh. Med tanke på alle de ulempene som følger med, synes vi dette ville være uansvarlig politikk.

I disse dager lanserer Olje – og energidepartementet sin bioenergistrategiplan der målet, gjennom div. støttetiltak på 100 millioner kr, er å øke produksjonen av bioenergi med 14 TWh innen 2020. Fylkeskommunens energiregnskap må ta dette med i sine vurderinger.

Det er ingen slik kraftkrise i Midt-Norge som det blir hevdet og prognosene er gode. Det meste av vindkraftproduksjonen vil gå til eksport. Det er også hevdet fra fylkeskommunen at en må ha et globalt perspektiv. Imidlertid vil en måtte regne med at uansett hvor mye kraft Norge eksporterer, så vil de fossile ressursene i verden bli utnyttet fullt ut. Norsk fornybar kraft kommer bare i tillegg til kraft produsert av brunkull eller atomkraft. Det vil være marginalt mht. å redusere verdens CO2 problem. Dette i motsetning til de store, ødeleggende og irreversible inngrepene i vår kystnatur.

Både i følge Plan – bygningsloven og Forurensningsloven heter det at det skal legges vekt på de forurensningsmessige ulempene ved tiltaket sammenholdt med de fordeler og ulemper som tiltaket for øvrig vil medføre. Når en vet at kraftkrisen er avblåst, slik også Statnett uttaler til media, og at det meste av kraften vil gå til eksport uten særlig virkning mht. reduksjon av de globale CO2-utslipp, vil en være skeptisk til å påføre lokalsamfunn og natur den påkjenningen det er å avstå store uberørte naturområder ved kysten og i fjellet til vindkraftindustrien. Listen må legges høyere når det ikke er et presserende innenlandsk behov.

2. Retningslinjer for utbygging

I fylkesplanen for miljø heter det at en skal ta vare på og sikre arealer for friluftslivet og øke opplevelsesverdien i friluft. Det vil måtte bety at en må være forsiktig med å ta i bruk store urørte fjellområder til vindkraftanlegg.

Et prosjekts miljøvirkninger bør vurderes ut fra ønsket om å beskytte menneskets helse, om å bidra til høyere livskvalitet ved å forbedre miljøet, om å sørge for at artenes mangfold består og om å bevare økosystemets reproduksjonsevne som en grunnleggende resurs for liv.

Tap av inngrepsfrie områder vil være et viktig argument mot planene om vindkraft. Dette er områder som er uberørt av større tekniske inngrep. Hvis en regner ut hvor stort tapet vil bli, både direkte påvirkning og indirekte gjennom stor influens fra utbygginger på fjelltoppene, vil en komme opp i store tall. Utbygging i godt synlige fjellområder må derfor unngås.

Naturmiljøet er svært sårbart i fjell og kystregionen. Mange rødlistearter, der vi har artsansvar, blir berørt. Spesielt må nevnes hubroen som er en utrydningstrua fugl. Kraftlinjer utgjør den største trusselen mot denne fuglen. Det er regnet med at så mye som 50% av bestandstilveksten mister livet i kraftlinjene. I Rogaland fins det områder der så mye som 80% av bestanden lider denne skjebnen.

Bortsett fra ved store vannkraftutbygginger må en søke å tilpasse en mindre lokal energiproduksjon der behovet er størst. Da slipper en overføringslinjer og bruk av urørt natur. Og en slipper å belaste lokalsamfunn og natur på steder som ikke har behov for energien. Dette gjelder for eksempel gasskraft, bioenergi, småkraft og som her vindkraft.

Vi er enige med fylkeskommunen og Miljøverndepartementet i at det bl.a. av hensynet til turisme og reindrift frarådes utbygging i større fjellområder og umiddelbart inntil kystleia. Storheia, mellom Åfjord og Bjugn, er et typisk eksempel på et slikt stort område. Området er på 50.000 mål og vil medføre bygging av ca 70 km tilførselsveg. Fra Storheia er det et enormt influensområde som berører fjellheimen i både Rissa og Verran i tillegg til Åfjord og Bjugn. Storheia er et regionalt viktig fjellområde som benyttes i friluftssammenheng av flere kommuner. Det er det eneste fjellområde av sitt slag for både Ørland og Bjugn. Her er det vernede lokaliteter for vassdrag og barskog, og det er innsyn fra kystkultursenteret Lysøysund. En utbygging her vil i tillegg tvinge fram et 420 kV linjenett på langs av hele Fosen med de konsekvenser det medfører. Avgjørelsen har ikke bare betydning for Åfjord kommune.

3. Lokale interesser vektlegges

På bakgrunn av naturvernforbundets merknader må ansvarlige myndigheter oppfordres til å være samkjørt med flertallet i befolkningen og si et klart nei til en massiv nedbygging av vår verdifulle Fosennatur. Disse områdene er svært viktige for både vår og våre etterkommeres del.

Meningsmålinger og underskriftskampanjer i 2006 viste at så mye som 75% av det norske folk var imot denne storsatsingen på vindkraftutbygging. Fylkeskommunen har uttalt at lokale interesser skal vektlegges. Vi synes det er viktig at den massive motstanden blant vanlige folk blir vektlagt og at skrantende kommuneøkonomi, eller økonomiske bindinger for øvrig, ikke skal være bestemmende når det gjelder forvaltningen av vår felles arv av de aller ypperste fjellområdene mht. naturvern og friluftsliv. Vurderinger på godt faglig grunnlag er nødvendig.

Aksjonsgruppen "Vern Fosenhalvøya" har på noen få dager fått nesten 2000 underskrifter i et opprop mot vindmølleindustriens rasering av Fosennaturen. I gjennomsnitt har ca. 100 personer signert listen hver dag i starten. Vi ber om at også deres argumentasjon og krav blir behandlet seriøst og vektlagt i den videre prosess.

Menes det alvor med at lokale interesser skal vektlegges må videre utbygging av vindkraft, i den form den er foreslått, avbrytes. Lokale små vindkraftanlegg, uten behov for overføringsnett, må vurderes sammen med andre alternative energikilder og former for energisparing.

4. Avgjørelsen viktig for fremtidige generasjoner

Vindkraftindustrien er arealkrevende og naturødeleggende. Etter vårt syn vil det være et overgrep, også mot fremtidige generasjoner, å si ja til en så stor nedbygging av verdifull inngrepsfri fjellnatur på Fosen. Skadene vil bli uopprettelige uansett hvor flinke vi er mht. tilbakeføring av terrenget. Det er vel heller ikke sannsynlig at disse områdene blir tilbakeført noen gang hvis turbinene, transformatorstasjonene og veiene først er anlagt. Våger vi i å ta en slik avgjørende beslutning for våre arvtakere? Skal de ikke få oppleve naturen i skog og fjell, slik vi gjorde det? Har vi rett til å ta en slik avgjørelse?

Med hilsen
Naturvernforbundet i Rissa

Magnar Østerås
Leder

Kopi : Miljøverndepartementet
Olje – og energidepartementet
Landbruksdepartementet
Fylkesmannen i Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag
Sør Trøndelag og Nord Trøndelag Fylkeskommune
Kommunene
Norges Naturvernforbund
Naturvernforbundet i Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag